

Ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Χώρος Πληρωμών

Αφιέρωμα

Η δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών

Στις αρχές Μαρτίου, με πρωτοβουλία του Ευρωσυστήματος, πραγματοποιήθηκε στη Φρανκφούρτη συνάντηση κορυφής μεταξύ εκπροσώπων των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών χωρίς παρέκκλιση, της ΕΚΤ και των τραπεζικών κοινοτήτων. Τη χώρα μας εκπροσώπησαν σε επίπεδο κεντρικής τράπεζας ο υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Παναγιώτης Θωμόπουλος και σε επίπεδο τραπεζικής κοινότητας, ο Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών κ. Χρήστος Γκόρτσος.

Βασικός στόχος της εν λόγω συνάντησης ήταν η επιβεβαίωση της βούλησης του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου να υλοποιήσει μέχρι το 2010, βάσει αυστηρού χρονοδιαγράμματος και με πρωτοβουλίες της αγοράς, τη δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών σε ευρώ, καθώς και να συζητηθούν οι προβληματισμοί των τραπεζών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωσυστήματος για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Οι δύο ομιλίες και το άρθρο που παρατίθενται στις επόμενες σελίδες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς αντικατοπτρίζουν τους στό-

χους του Ευρωσυστήματος και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για τη δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών, καθώς και την πορεία που καλείται να ακολουθήσει η ελληνική τραπεζική κοινότητα τα επόμενα χρόνια.

Η ομιλία του γενικού διευθυντή συστημάτων πληρωμών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, κ. Jean-Michel Godeffroy, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της συνάντησης κορυφής του Μαρτίου, επικεντρώνεται στην ανάγκη εξασφάλισης πρακτικών αποτελεσμάτων από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών για τη δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου πληρωμών. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, κ. Gerard Hartsink, ανέπτυξε σε ομιλία που πραγματοποίησε στη συνάντηση του European Finance Convention (EUROFI) στο Λουξεμβούργο, στις 10 Μαρτίου, τις θέσεις του EPC όσον αφορά τη διαδικασία δημιουργίας του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ. Τέλος ο διευθυντής συστημάτων πληρωμών της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, κ. Κώστας Ταβλαρίδης, παρουσιάζει στο άρθρο του την πορεία του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στο πλαίσιο της διαδικασίας υλοποίησης του έργου που αφορά τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ, τα επόμενα πέντε χρόνια.

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ - Η θέση του Ευρωσυστήματος

JEAN-MICHEL GODEFFROY

Γενικός Διευθυντής Συστημάτων Πληρωμών και Υποδομής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Κυρίες και Κύριοι καλησπέρα σας.

Η δημιουργία ενιαίας αγοράς υπηρεσιών πληρωμών δεν αποτελεί καινοτομία. Πριν από 15 περίπου χρόνια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε δημοσιεύσει σχετική έκθεση με τίτλο «Χωρίς εμπόδια».

Στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν έγινε αφορμή για άμεσες αλλαγές. Οι τράπεζες ισχυρίστηκαν ότι μια πρωτοβουλία για ουσιαστική βελτίωση των διασυνοριακών πληρωμών λιανικής δεν μπορούσε να στηριχτεί από επιχειρηματική άποψη και επιπλέον τα συστήματα πληρωμών, κατά κανόνα μονο-νομισματικά, δεν θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν το τότε πολυ-νομισματικό περιβάλλον.

Το θέμα των νομισμάτων έχει επιλυθεί, τουλάχιστον στο πλαίσιο της ευρωζώνης. Βέβαια, για κάποιες τράπεζες, όχι απαραίτητα για όλες, ο προβληματισμός ως προς τη σκοπιμότητα του εγχειρήματος από επιχειρηματική άποψη παραμένει. Ο αριθμός των διασυνοριακών πληρωμών υπολογίζεται ότι αντιπροσωπεύει γύρω στο 2% του συνολικού αριθμού των πληρωμών που διενεργούνται στην ευρωζώνη, δηλαδή όγκο που μάλλον φαίνεται και είναι πιθανό να παραμείνει μικρός. Ωστόσο αυτό δεν θα πρέπει να μας παραξενεύει. Οι περισσότερες πληρωμές όντως έχουν τοπικό χαρακτήρα, στο βαθμό που διενεργούνται μέσα στα όρια της ίδιας πόλης ή περιοχής. Με αυτή την έννοια η επιχειρηματική σκοπιμότητα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως επιχείρημα υπέρ της διάσπασης των εθνικών συστημάτων πληρωμών σε τοπικά, π.χ. για τη Βαυαρία και τη Λομβαρδία, για το Παρίσι και τη Μαδρίτη.

Οι τράπεζες θα μπορούσαν να αποφύγουν το κόστος της μετάβασης, αν είχαν τη δυνατότητα να συνεχίσουν να εφαρμόζουν διαφορετική τιμολόγηση μεταξύ εθνικών και διασυνοριακών πληρωμών. Ωστόσο, με τον Κανονισμό 2001 της ΕΕ, η επιλογή αυτή αποκλείστηκε. Κατά συνέπεια οι τράπεζες βρίσκονται τώρα προ διλήμματος: είτε να εξακολουθήσουν να επιδοτούν μεταξύ τους την αναποτελεσματική διαδικασία επεξεργασίας των διασυνοριακών πληρωμών στο διηνεκές, είτε να φέρουν το κόστος επεξεργασίας των διασυνοριακών πληρωμών σε εθνικά επίπεδα για να απαλλαγούν από το κόστος των πλασματικών ζημιών που προέκυψαν από τον Κανονισμό.

Το ευχάριστο είναι ότι τα οφέλη από τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA) δεν περιορίζονται στις διασυνοριακές πληρωμές. Τα συστήματα πληρωμών σήμερα λειτουργούν με βάση τα εθνικά σύνορα επειδή στο παρελθόν τα εθνικά σύνορα αποτελούσαν παράλληλα και τα όρια των νομισμάτων της χώρας. Στο πλαίσιο των ορίων του νομίσματος μπορεί να επιτευχθεί μεγιστοποίηση οικονομικών κλίμακας. Σε νομισματικά πεδία με ικανό εύρος μπορεί επίσης να συντηρηθεί ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ διαφόρων συστημάτων. Η ευρωζώνη, με τη σημερινή κατάτμηση, δεν μπορεί να λειτουργήσει ως βέλτιστο πλαίσιο, δεδομένου ότι διαθέτει υπερβολικά μεγάλο αριθμό διατραπεζικών συστημάτων (σχεδόν 20, σύμφωνα με τον Οδηγό μας), πράγμα που μειώνει σημαντικά τις δυνατότητες ύπαρξης υγιούς ανταγωνισμού.

Με άλλα λόγια η αξιοποίηση του μεγέθους της ευρωζώνης για την επίτευξη χαμηλού κόστους επεξεργασίας και παράλληλα την απολαβή των πλεονεκτημάτων του ανταγωνισμού είναι επιχειρηματικά σκόπιμο εγχείρημα. Καμία από τις χώρες της ευρωζώνης δεν έχει καταφέρει ως τώρα να επιτύχει και τους δύο αυτούς στόχους.

Σκοπός μου δεν είναι να ισχυριστώ ότι θέμα επιχειρηματικής σκοπιμότητας δεν υφίσταται. Σκοπός μου είναι να επισημάνω απλώς ότι αυτό δεν είναι παρά προσωρινό πρόβλημα, που προκύπτει από τη μέχρι τώρα διαμόρφωση της υποδομής της αγοράς. Σε βάθος χρόνου δεν βλέπω κανένα λόγο, για τον οποίο η ευρωζώνη θα αποτελούσε εξαίρεση στο γενικό κανόνα που θέλει τα συστήματα πληρωμών να δομούνται γύρω από το νόμισμα. Θεωρώ ότι το πρόβλημα αυτό δεν είναι παρά πρόβλημα μετάβασης.

Ο SEPA όμως δεν αφορά μόνο υποδομές. Σήμερα υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στις συνήθειες που επικρατούν όσον αφορά τα μέσα πληρωμών. Για παράδειγμα, οι επιταγές εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε ορισμένες χώρες και πολύ λιγότερο σε άλλες, ενώ και το επιχειρηματικό μοντέλο στο οποίο στηρίζονται οι χρεωστικές κάρτες ή οι απευθείας χρεώσεις διαφέρει πολύ από χώρα σε χώρα. Οι διαφορές αυτές δεν οφείλονται σε κάποια θεμελιώδη αιτία ή στις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης, αλλά προκύπτουν κυρίως από τη νομοθεσία και τις διατραπεζικές ρυθμίσεις.

Η νομοθεσία εξευρωπαϊάζεται ολοένα και περισσότερο. Σε αυτό αναμένεται να συμβάλει σημαντικά η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, καθώς και το νέο νομικό πλαίσιο που επεξεργάζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι να εξασφαλίσουμε ότι οι διατραπεζικές ρυθμίσεις, που στο παρελθόν συμφωνούνταν σε εθνικό επίπεδο, θα σχεδιάζονται πλέον σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, ως προς τον ορισμό των ευρωπαϊκών προτύπων, τα οποία, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, υπολείπονται σημαντικά σε ποιότητα από τα κορυφαία αντίστοιχα εθνικά πρότυπα.

Σε αυτό το πλαίσιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο. Στόχος της συνάντησης αυτής είναι, μεταξύ άλλων, η λήψη σαφούς έγκρισης, ώστε ο σχεδιασμός του επιχειρηματικού μοντέλου για τα μέσα, τις διαδικασίες και τα συστήματα πληρωμών της ευρωζώνης να γίνει στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.

Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών μπορεί μόνο να θέτει τους στόχους. Εξίσου σημαντική είναι και η διαδικασία μετάβασης από τα εθνικά περιβάλλοντα στο περιβάλλον της ευρωζώνης και, στο βαθμό που τα σημεία εκκίνησης είναι διαφορετικά, οι πορείες προς τη μετάβαση θα είναι επίσης διαφορετικές, και η ποιότητά τους θα εξαρτηθεί κατά πολύ από την καλή συνεργασία μεταξύ των τραπεζών και των κεντρικών τραπεζών σε κάθε χώρα.

Το Ευρωσύστημα σαφώς αναγνωρίζει ότι η διαδικασία αυτή είναι χρονοβόρα. Το 2002, όταν οι τράπεζες δεσμεύτηκαν στην ολοκλήρωση του SEPA μέχρι το 2010, είχαμε την εντύπωση ότι η ημερομηνία αυτή ήταν πολύ μακρινή. Πολύ θα θέλαμε να ακούσουμε τις σημερινές απόψεις σας για το στόχο αυτό.

Ένας από του λόγους στους οποίους οφείλεται η μεγάλη διάρκεια αυτών των χρονοδιαγραμμάτων είναι οι επενδυτικοί κύκλοι. Ορισμένες υποδομές έχουν αναπτυχθεί σχετικά πρόσφατα και κατά συνέπεια ο χρόνος που απαιτείται ακόμη για την απόσβεση του κόστους είναι πολύς. Το επιχείρημα αυτό είναι απόλυτα σεβαστό, στο βαθμό όμως που οι επενδυτικοί κύκλοι δεν είναι συγχρονισμένοι, υπάρχει κίνδυνος ένα τέτοιο επιχείρημα να προβάλλεται διαρκώς. Γι' αυτό το λόγο είναι απαραίτητο να συμφωνηθεί μια καταληκτική ημερομηνία για τον SEPA, ώστε η κάθε εθνική τραπεζική κοινότητα να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τη χρονική στιγμή που θεωρεί πλέον κατάλληλη για να θέσει τέλος στη χρήση των εθνικών προϊόντων και υποδομών.

Όπως συμβαίνει με κάθε μεγάλο έργο, έτσι και για τον SEPA είναι απαραίτητο να οριστεί ημερομηνία περάτωσης. Ωστόσο είναι επίσης απαραίτητο να τεθούν ημερομηνίες περάτωσης επιμέρους τμημάτων του έργου αυτού. Σχετικά με αυτό το θέμα θα ήθελα να σας θυμίσω ότι, στην τελευταία έκθεση προόδου εργασιών για το SEPA, το Ευρωσύστημα πρότεινε να δεσμευτούν οι τράπεζες ότι μέχρι το 2008 θα διαθέσουν στην αγορά τα μέσα πληρωμής για την ευρωζώνη και θα είναι σε θέση να τα επεξεργάζονται παράλληλα με τα παραδοσιακά μέσα πληρωμής. Δεδομένου ότι δεν έχουμε λάβει ακόμη την απάντηση των τραπεζών, πιστεύουμε ότι η σημερινή συνάντηση θα μας δώσει και αυτή την ευκαιρία.

Συνοψίζοντας, το Ευρωσύστημα, προκειμένου να αξιολογήσει το βαθμό δέσμευσής σας όσον αφορά το SEPA, προσδοκά ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θα είναι σε θέση να παράσχει, μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, τα εξής:

1. Σαφές πλαίσιο του σκοπού του έργου, δηλαδή τους συγκεκριμένους στόχους που καλείται να επιτύχει ο SEPA.
2. Οριστική ημερομηνία ολοκλήρωσης του SEPA.
3. Ρεαλιστικές ημερομηνίες ολοκλήρωσης επιμέρους τμημάτων του έργου.
4. Εθνικά σχέδια μετάβασης συμβατά με τους στόχους και τις ημερομηνίες ολοκλήρωσης των επιμέρους τμημάτων του έργου.

Το Ευρωσύστημα προτίθεται να συμβάλει όσο χρειάζεται σε αυτό το εγχείρημα. Με την ευκαιρία της σημερινής συνάντησης μάλιστα, θα θέλαμε να ακούσουμε και τις απόψεις σας όσον αφορά το ρόλο των κεντρικών τραπεζών στην όλη διαδικασία. Με ποιον τρόπο δηλαδή θεωρείτε ότι θα μπορούσαμε να συμβάλουμε αποτελεσματικότερα: με απλή ηθική συμπαράσταση, με ουσιαστική συμμετοχή μας στις εργασίες, όπως συμβαίνει με τα συστήματα πληρωμών σε μεγάλα ποσά, ή με τη χρήση των εξουσιών μας για την υποστήριξη στόχων του SEPA;

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ

GERARD HARTSINK

Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών

Κύριε Πρόεδρε, Κυρίες και Κύριοι,

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το EUROFI για την ευκαιρία που μου έδωσε να εκφράσω τις θέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών όσον αφορά τη διαδικασία δημιουργίας του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA).

Για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών, ο SEPA αντιπροσωπεύει την περιοχή εκείνη, στην οποία οι πολίτες, οι επιχειρήσεις και οι άλλοι φορείς της οικονομίας θα μπορούν να διενεργούν και να λαμβάνουν, είτε εντός των εθνικών συνόρων είτε διασυνοριακά, πληρωμές σε ευρώ με τις ίδιες βασικές συνθήκες, δικαιώματα και υποχρεώσεις, όπου και αν βρίσκονται. Σύμφωνα με την πραγματικότητα της αγοράς, περίπου 70% των πληρωμών χωρίς τη χρήση μετρητών στην ΕΕ των 25 (65 δισ. το 2002) ήδη διενεργούνται σε ευρώ. Έχει υπολογιστεί ότι ο αριθμός των πληρωμών σε μετρητά που διενεργούνται σε ευρώ είναι εξαπλάσιος.

Συμφωνούμε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) ότι η διαμόρφωση αποτελεσματικών συστημάτων πληρωμών αποτελεί κύριο συντελεστή της ανταγωνιστικότητας των τραπεζών στην Ευρώπη. Η δημιουργία του SEPA πράγματι αποτελεί σταθμό στην ανάπτυξη της ενιαίας εσωτερικής αγοράς ειδικά για την ευρωζώνη.

Η σύντομη εισαγωγή μου επικεντρώνεται σε τρία σημεία:

1. στους στόχους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών
2. στις προσδοκίες μας από τις δημόσιες αρχές
3. στις ενέργειες άλλων ενδιαφερόμενων μερών για την υλοποίηση του SEPA

1. Οι στόχοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών διαθέτει 64 μέλη, που αποτελούνται από μεγάλες τράπεζες, καθώς και μικρότερες τράπεζες που εκπροσωπούνται επαρκώς, κυρίως από 4 ευρωπαϊκές και αρκετές εθνικές ενώσεις. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα εργασίας μας απασχολούνται περισσότεροι από 250 ειδικοί επί θεμάτων πληρωμών. Τα τελευταία δύο χρόνια έχουν εγκριθεί αρκετές αποφάσεις, που αφορούσαν κυρίως επιχειρηματικούς κανόνες και πρότυπα για τα ήδη ισχύοντα, καθώς και νέα συστήματα πληρωμών. Οι αποφάσεις αυτές έχουν κατά μεγάλο μέρος ήδη υλοποιηθεί με την αυτορρύθμιση, που αποτελεί το προτιμώμενο πρότυπο διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.

Το Δεκέμβριο του 2004 εγκρίθηκε από την Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών το Χρονοδιάγραμμα της περαιτέρω πορείας υλοποίησης του SEPA. Οι τραπεζικές κοινότητες της Ευρώπης των 12 επεξεργάζονται τις διάφορες πτυχές της διαδικασίας υλοποίησης. Από τη μέχρι τώρα ανταπόκριση, είμαι βέβαιος πως στην επόμενη συνάντηση της Ολομέλειας θα αναδειχθεί η ευρεία υποστήριξη των βασικών στόχων και των κρίσιμων καμπών του εγχειρήματος.

Βασικοί στόχοι του Χρονοδιαγράμματος 2004-2010 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών είναι μεταξύ άλλων:

- να δημιουργηθούν δύο νέα σχήματα πληρωμών σε ευρώ για τα εμβάσματα και τις απευθείας χρεώσεις, που θα είναι στη διάθεση της πελατείας από το 2008,
- να αναβαθμιστούν τα υφιστάμενα σχήματα χρεωστικών καρτών σε σχήματα χρεωστικών καρτών SEPA, βάσει πλαισίου καρτών SEPA,
- να εξακολουθήσουν οι εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για τις πληρωμές σε μετρητά (το ακριβότερο μέσο πληρωμών που χρησιμοποιείται στην αγορά, με συμμετοχή 80% στο συνολικό κόστος πληρωμών),
- να διερευνηθούν πλαίσια συνεργασίας για τις ηλεκτρονικές πληρωμές και τις πληρωμές με τη χρήση κινητού τηλεφώνου.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του Χρονοδιαγράμματος αποσαφηνίζονται οι ρόλοι των διάφορων φορέων της τραπεζικής αγοράς, όπως π.χ. των τραπεζών, των φορέων των συστημάτων πληρωμών, των φορέων των προτύπων, των χειριστών των πληρωμών, των ευρωπαϊκών και εθνικών τραπεζικών ενώσεων, καθώς και του ίδιου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.

Σύμφωνα με το πρότυπο συνεργασίας που υιοθετήθηκε, σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών μαζί με τις τρεις Ενώσεις του Ευρωπαϊκού Πιστωτικού Τομέα (ECSA) θα εκπροσωπούν τις τράπεζες έναντι του ΕΣΚΤ, των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των διάφορων ομάδων συμφερόντων της ΕΕ.

Σε εθνικό επίπεδο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θα επικοινωνεί μέσω των εθνικών τραπεζικών ενώσεων με τις εθνικές κρατικές αρχές και τις εθνικές ομάδες συμφερόντων.

2. Οι προσδοκίες μας από τις Δημόσιες Αρχές

α. ΕΣΚΤ

Το Δεκέμβριο του 2004 η ΕΚΤ δημοσίευσε έκθεση με θέμα «Προς έναν Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε ευρώ», εγκεκριμένη από το Εκτελεστικό Συμβούλιο. Στην Έκθεση αυτή το Ευρωσύστημα εξηγεί τις απόψεις του Εκτελεστικού Συμβουλίου όσον αφορά τη μέχρι τώρα πρόοδο που έχει συντελεστεί από πλευράς ευρωπαϊκών τραπεζών, με στόχο τη μετατροπή της ευρωζώνης σε πλήρως ενοποιημένο χώρο πληρωμών.

Συγκεκριμένα, στο Χρονοδιάγραμμα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών ζητά από το ΕΣΚΤ:

- να ολοκληρώσει την Πλατφόρμα Target2 το 2007, δεδομένου ότι αποτελεί βασικό συντελεστή του SEPA,
- να υποστηρίξει την υιοθέτηση των νέων προγραμμάτων πληρωμών από τους ευρωπαϊκούς και εθνικούς κρατικούς οργανισμούς από το 2008,
- να υποστηρίξει την έναρξη του σχεδιασμού για τον SEPA σε εθνικό επίπεδο από το 2005.

β. Νομοθέτες σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο

Συγκεκριμένα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών προσδοκά από τους νομοθέτες:

- Να παράσχουν νομοθετική και κανονιστική υποστήριξη για την υλοποίηση του SEPA.
Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θεωρεί θετική εξέλιξη την εισαγωγή περισσότερο εναρμονισμένου θεσμικού περιβάλλοντος πληρωμών, σύμφωνα με τους στόχους του Νέου Νομικού Πλαισίου. Οι προβληματισμοί μας όσον αφορά επιμέρους σημεία διατυπώθηκαν στην απάντησή μας στο τελευταίο σχέδιο (5) του Νέου Νομικού Πλαισίου. Θα βλέπαμε θετικά τη δημιουργία πλαισίου συστηματικού και εποικοδομητικού τριμερούς διαλόγου με το Ευρωσύστημα και την Κομισιόν προς οριστικοποίηση των θεμάτων που παραμένουν σε εκκρεμότητα.
- Να στηρίξουν την εφαρμογή του SEPA βάσει διαλόγου και επικοινωνίας με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

3. Ενέργειες άλλων ενδιαφερόμενων μερών για την υλοποίηση του SEPA

Το όλο εγχείρημα θα πρέπει να γίνει πλήρως κατανοητό από όλους τους χρήστες των συστημάτων πληρωμών. Η πρόκληση δεν αφορά μόνον τις τράπεζες που πρόκειται να επενδύσουν, αλλά και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη που πρόκειται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του SEPA, όπως:

- Οι επιχειρήσεις και οι έμποροι, που θα πρέπει να αναβαθμίσουν τα συστήματα και τις διαδικασίες τους. Από την ανταπόκριση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διευθυντών Διαθεσίμων Επιχειρήσεων (European Association of Corporate Treasurers) έχει καταστεί σαφές ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν αντιληφθεί την πρόσθετη αξία του SEPA. Ακόμη, θα πρέπει να γίνει κατανοητή η θέση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

- Οι κρατικοί οργανισμοί, για τους οποίους ισχύει ό,τι ισχύει και για τις επιχειρήσεις, αλλά προσδοκούμε να υιοθετήσουν αμέσως τα νέα μέσα πληρωμών.
- Τέλος, εξίσου σημαντικός είναι και ο ρόλος των καταναλωτών. Οι καταναλωτές, οι πολίτες της ευρωζώνης, θα πρέπει να πειστούν ότι η αλλαγή των μέσων πληρωμής, και κατ' επέκταση της συμπεριφοράς τους όσον αφορά στις μεθόδους πληρωμών, θα αποβεί προς όφελός τους σε βάθος χρόνου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θεωρεί ότι οι δημόσιες αρχές και οι τράπεζες μοιράζονται κατά κύριο λόγο την ευθύνη να πείσουν τους καταναλωτές (τους πολίτες) της ευρωζώνης ότι η αποδοχή των νέων μέσων πληρωμών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την υλοποίηση του SEPA και είναι προς όφελος της οικονομικής τους ευμάρειας.

Συμπερασματικά:

1. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο της ΕΚΤ και η Κομισιόν προσβλέπουν στην υλοποίηση επιμέρους στόχων σε συγκεκριμένες ημερομηνίες για τη διαμόρφωση του SEPA.
2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών έχει την ικανότητα να δημιουργήσει δέσμευση προς το όραμα του SEPA και τις περαιτέρω ενέργειες των ευρωπαϊκών τραπεζών για την υλοποίησή του.
3. Για τη διαχείριση των προσδοκιών όλων των ενδιαφερόμενων μερών και τη δημιουργία δέσμευσης για την υιοθέτηση των νέων μέσων πληρωμών από το 2008, θεωρείται απαραίτητη η διαμόρφωση συστηματικού πλαισίου επικοινωνίας σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Η πορεία του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στην υλοποίηση της δημιουργίας του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΒΛΑΡΙΔΗΣ

Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών & Ηλεκτρονικής Τραπεζικής της ΕΕΤ

Στις 2 Δεκεμβρίου 2004 το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προχώρησε στην έκδοση της τρίτης έκθεσης προόδου σχετικά με τα συστήματα πληρωμών στη ζώνη του ευρώ, με τίτλο «Προς έναν ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA)».

Σύμφωνα με το Ευρωσύστημα¹, οι στόχοι του SEPA είναι «να δοθεί η δυνατότητα στους ευρωπαϊούς πολίτες να κάνουν τις πληρωμές τους σε όλη την περιοχή του SEPA, από έναν τραπεζικό λογαριασμό, χρησιμοποιώντας ένα μέσο πληρωμής, τόσο εύκολα και ακίνδυνα όσο σήμερα αυτό γίνεται σε εθνικό πλαίσιο».

Η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (European Payments Council – EPC) προχώρησε στην κατάρτιση ενός Οδηγού Δράσης για την περίοδο 2004-2010, με στόχο οι τράπεζες να ανταποκριθούν με **«αυτορρύθμιση»** στην εφαρμογή των συστάσεων του Ευρωσυστήματος.

Ωστόσο ένα έργο τόσο μεγάλης εμβέλειας, όπως είναι ο μετασχηματισμός των ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών, δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί

από ενέργειες των τραπεζών και μόνο. Θα πρέπει να συμβάλουν και οι άλλοι άμεσα συνδεδεμένοι με τα συστήματα πληρωμών, ο καθένας στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, όπως οι ομοσπονδίες και οι ενώσεις των τραπεζών, οι υπάρχοντες φορείς εκκαθάρισης και συμψηφισμού των πληρωμών (τα ACHs), οι πελάτες των τραπεζών (επιχειρήσεις, καταναλωτές και το Δημόσιο) και οι νομοθέτες.

Ο Οδηγός Δράσης του EPC προβλέπει συγκεκριμένες ενέργειες που θα πρέπει να υλοποιηθούν εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, τόσο από το ίδιο το EPC και τις τράπεζες, όσο και για όλους τους λοιπούς άμεσα συνδεδεμένους με το τεράστιο αυτό έργο του εκσυγχρονισμού και μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών.

Στη χώρα μας, πλην των τραπεζών, άμεσα συνδεδεμένοι με το μετασχηματισμό που επιβάλλει ο SEPA, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η Πολιτεία, κυρίως δια του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργείου Ανάπτυξης, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, η εταιρεία ΔΙΑΣ ΑΕ και οι πελάτες των τραπεζών.

¹ Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς παρέκκλιση (που έχουν υιοθετήσει το ευρώ).

Στα πλαίσια του Οδηγού Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε μέχρι σήμερα, προβλέπονται τα ακόλουθα για τους άμεσα συνδεδεμένους:

2005

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών: α) θα ολοκληρώσει τους κανόνες και το πλαίσιο διοίκησης των πανευρωπαϊκών σχημάτων πληρωμών για τα τρία βασικά μέσα ηλεκτρονικών πληρωμών, που είναι οι μεταφορές πιστώσεων, οι άμεσες χρεώσεις και οι κάρτες, β) θα προχωρήσει σε τροποποιητικές βελτιώσεις των συμφωνιών CREDEURO και ICP², και γ) θα συνεργαστεί με όλους τους διεθνείς οργανισμούς και συστήματα (SWIFT, VISA, MASTERCARD, Euro Banking Association – EBA κ.λπ.) που ενέχονται στην ηλεκτρονική κίνηση κεφαλαίων, προκειμένου να τους εξηγήσει και τους πείσει να κάνουν όλες τις απαιτούμενες αλλαγές που επιβάλλει η υλοποίηση του SEPA.
2. Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, η ΔΙΑΣ και οι τράπεζες θα πρέπει να συνεργαστούν, προκειμένου:
 - να επεξεργαστούν σε βάθος τις θέσεις του Ευρωσυστήματος και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και να κατανοήσουν και καταγράψουν τις επιπτώσεις που θα έχουν αυτές στις παρούσες λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος,
 - να δρομολογήσουν τη διάδοση της χρήσης του IBAN στα συστήματα κίνησης κεφαλαίων,
 - να επανακαθορίσουν το ρόλο που θα αναλάβει η ΔΙΑΣ αναφορικά με τα συστήματα κίνησης κεφαλαίων στον SEPA και να καταρτίσουν το Εθνικό Σχέδιο Μετάπτωσης, που θα αφορά τη διαδικασία και το χρονοπρόγραμμα που θα ακολουθήσει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα για την υιοθέτηση των θέσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.
3. Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών θα πρέπει να παρουσιάσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών το Εθνικό Σχέδιο Μετάπτωσης και να δημιουργήσει την Ομάδα Διοίκησης, η οποία θα αναλάβει να το υλοποιήσει.
4. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα πρέπει να προετοιμαστούν, ώστε να αντιμετωπίσουν την από 1ης Ιανουαρίου 2006 αύξηση του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού 2560, από τα 12.500 ευρώ στα 50.000 ευρώ.

² Οι συμφωνίες Credeuro και ICP αποτελούν πρότυπα βασικής πανευρωπαϊκής μεταφοράς πίστωσης μεταξύ τραπεζών και εγγυώνται στον πελάτη χρέωση εξόδων στο επίπεδο της αντίστοιχης εγχώριας μεταφοράς πίστωσης, μέγιστο χρόνο ολοκλήρωσης της διαδικασίας πίστωσης του λογαριασμού του δικαιούχου σε τρεις εργάσιμες ημέρες, εναρμονισμένες διατραπεζικές πρακτικές χρέωσης, απαγόρευση της μέχρι σήμερα πρακτικής των διαμεσολαβουσών τραπεζών να αφαιρούν τα έξοδά τους από το ποσό της αρχικής μεταφοράς πίστωσης και πλήρως αυτοματοποιημένες (Straight Through Processing-STP) πληρωμές.

5. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα πρέπει να αποσαφηνίσει, το συντομότερο δυνατό, τα βασικά θέματα που απασχολούν άμεσα τις ελληνικές τράπεζες και αφορούν το σύστημα TARGET2³, όπως:
 - οι κατηγορίες συμμετεχόντων στο TARGET2,
 - οι πρόσθετες υπηρεσίες και τα home accounts,
 - ο διακανονισμός των επικουρικών συστημάτων, και
 - το ακριβές χρονικό διάστημα μετάπτωσης της τραπεζικής μας κοινότητας στο νέο σύστημα.
6. Οι τράπεζες, σε συνέχεια των ανωτέρω, θα πρέπει να λάβουν τις επιχειρηματικές τους αποφάσεις για τον τρόπο συμμετοχής τους στο σύστημα TARGET2 και να προχωρήσουν στον προϋπολογισμό και την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση αυτών των αποφάσεων.

2006

7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θα δώσει τα πλαίσια λειτουργίας και διοίκησης των τριών πανευρωπαϊκών σχημάτων πληρωμών σε φορείς της αγοράς, προκειμένου να τα αναπτύξουν και θα συστήσει κατά πάσα πιθανότητα νομικό πρόσωπο, στο οποίο θα αναθέσει την παρακολούθηση εφαρμογής των πιο πάνω σχημάτων από τις αγορές.
8. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα πρέπει να προβούν σε όλες τις προαπαιτούμενες ενέργειες, ώστε να καταστούν υποχρεωτικά πρότυπα για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων οι συμφωνίες CREDEURO και ICP, σύμφωνα και με τις επιθυμίες του Ευρωσυστήματος.
9. Οι τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν στην ανάπτυξη των απαιτούμενων υποδομών λειτουργίας τους στα πλαίσια του TARGET2 και να ξεκινήσουν τις δοκιμές του συστήματος με το συντονισμό της Τράπεζας της Ελλάδος.

³ Διερωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer-TARGET). Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) πήρε, τον Οκτώβριο του 2002, τη στρατηγική απόφαση για την αντικατάσταση του συστήματος TARGET από ένα νέο σύστημα που θα έχει το όνομα TARGET2. Στο νέο σύστημα θα υπάρχει ενιαία πλατφόρμα πληρωμών και όχι ο μηχανισμός διασύνδεσης των εθνικών Συστημάτων Διακανονισμού σε Συνεχή Χρόνο (Real Time Gross Settlement Systems-RTGS) για τη διενέργεια πληρωμών.

10. Η ΔΙΑΣ θα πρέπει να αρχίσει να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του νέου ρόλου της, που θα έχει ήδη αποφασιστεί.
11. Οι τράπεζες θα πρέπει να διαμορφώσουν τον επιχειρηματικό τους σχεδιασμό και να αρχίσουν να αναπτύσσουν τις σχετικές υποδομές, για να αξιοποιήσουν τα πανευρωπαϊκά μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής, αλλά και τις υποδομές που θα επιβάλλονται για τη σύνδεσή τους με τη «νέα ΔΙΑΣ».

2007

12. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν ετοιμάσει τα συστήματά τους, προκειμένου να κάνουν τις απαραίτητες δοκιμές για να αξιοποιήσουν τα πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμής, αλλά και τις υποδομές της «νέας ΔΙΑΣ» που θα παρέχουν στην πελατεία τους.
13. Η ΔΙΑΣ και οι τράπεζες θα πρέπει να συνεχίσουν την προσαρμογή τους στο νέο τους ρόλο.
14. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα μεταπέσουν πλήρως στην ενιαία πλατφόρμα του συστήματος TARGET2.

2008

15. Οι τράπεζες και η ΔΙΑΣ θα πρέπει να λάβουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις και να προετοιμαστούν τεχνολογικά, ώστε να λειτουργούν σε ένα περιβάλλον, όπου θα συνυπάρχουν εθνικά και πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμής (CREDEURO, PRIEURO⁴, PEDD⁵, κάρτες πληρωμών⁶), καθώς και εθνικές και PEACH-compliant υποδομές⁷, αλλά η χρήση των πανευρωπαϊκών υποδομών θα πρέπει να είναι δυνατή και για εγχώριες πληρωμές.

16. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα λειτουργούν στα πλαίσια της ενιαίας πλατφόρμας του TARGET2.

2009

17. Για τις τράπεζες και τη ΔΙΑΣ θα εξακολουθούν να συνυπάρχουν τα εθνικά και τα πανευρωπαϊκά μέσα (CREDEURO, PRIEURO, PEDD, κάρτες πληρωμών), καθώς και οι εθνικές και οι πανευρωπαϊκές υποδομές, αλλά η χρήση των πανευρωπαϊκών υποδομών θα αυξάνεται διαρκώς, ενώ θα μειώνεται η χρήση των εθνικών υποδομών.

2010

18. Οι τράπεζες και η ΔΙΑΣ θα πρέπει να προσαρμοστούν για το μετασχηματισμό που οφείλουν να ολοκληρώσουν, έτσι ώστε να πάψουν να υφίστανται οι εγχώριες υποδομές κίνησης κεφαλαίων παράλληλα με τις πανευρωπαϊκές.

⁴ Με τον όρο PRIEURO αναφερόμαστε σε μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ εντός του SEPA με ημερομηνία αξίας ίδιας ημέρας (same day value).

⁵ Πανευρωπαϊκή Άμεση Χρέωση σε ευρώ.

⁶ Πιστωτικές, χρεωστικές, ανάληψης μετρητών κ.ά.

⁷ Pan-European Automated Clearing Houses – PE-ACHs.